

Tunnetaidot:
Lapsen
psykososiaalinen
kehitys

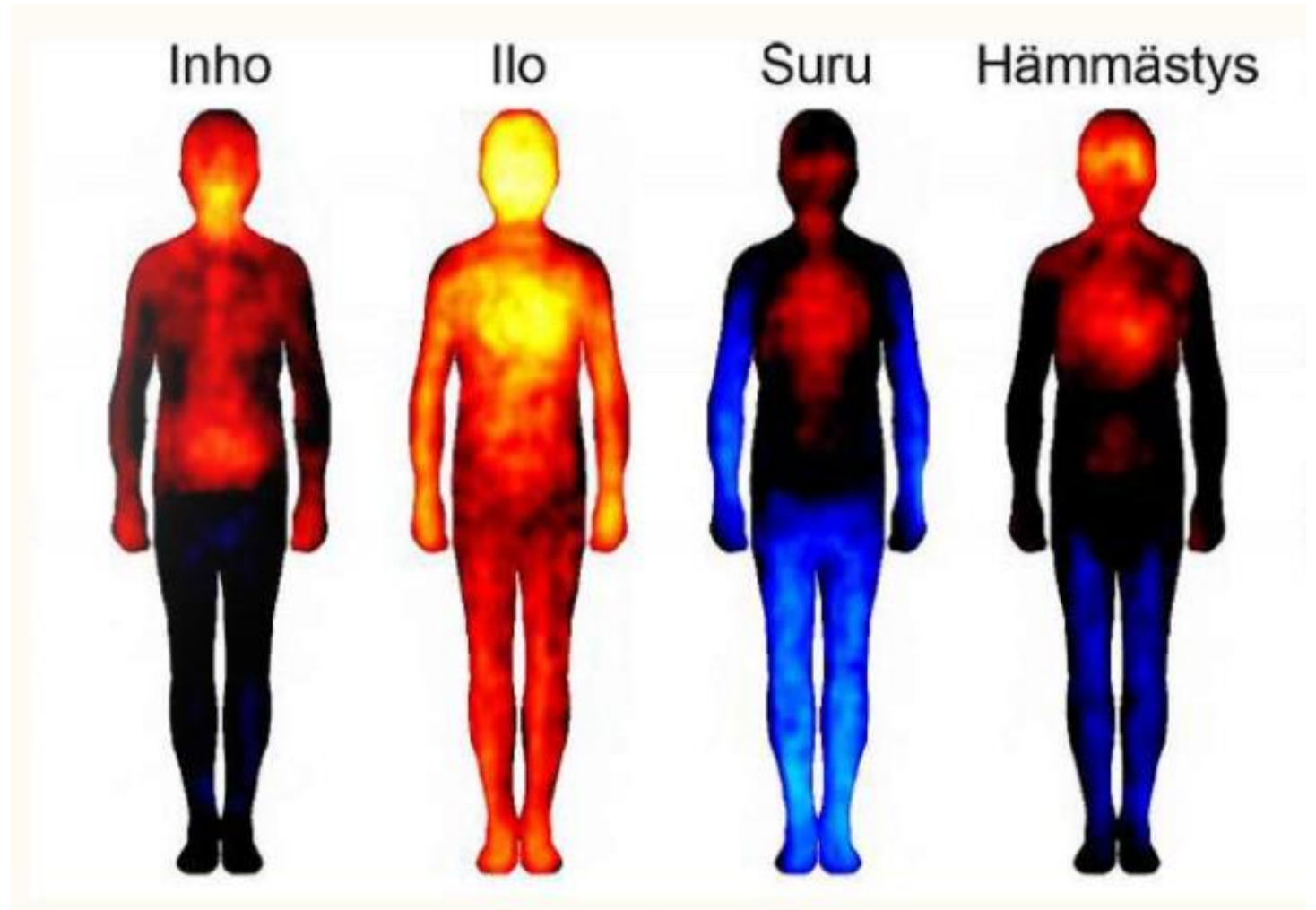
Riina Lindström

Kertaus: Tunteet

- Perustunteet eli emootiot tunnetaan tässä hetkessä:
 - Ilo, suru, viha, pelko, inho ja hämmästyminen
- Mielialat ovat pitkäkestoisia tunnetiloja:
 - Huolestuneisuus, tyytyväisyys jne.
- Affektiiviset luonteenpiirteet ovat taipumuksia tuntea tietyllä tavalla:
 - Ujous jne.
- Sosiaaliset tunteet syntyvät sosiaalisten normien pohjalta:
 - Häpeä, syyllisyys, noloistuminen

Kertaus: kehon tunnekartta

- Lauri Nummenmaa ja kumppanit Aalto Yliopistosta tutkineet.
- Tunteet aiheuttavat fyysisiä muutoksia kehossa ja siksi tunnemme tunteet myös kehollisesti.

Lapsen psykososiaalinen kehitys

- Psykososiaalinen kehitys tarkoittaa sosiaalisuuden, tunne-elämän ja persoonallisuuden kehittymistä
- Lapsen minäkuvan kehittyminen liittyy psykososiaaliseen kehitykseen

Sosiaalistuminen
Moraalin kehitys
Persoonallisuuden kehitys
Temperamentti
Tunne-elämän kehitys
Itsesäätelytaidot
Kognitiivinen kehitys

Lapsen kehityksestä 1/2

- 0-1 v: kehittymiseen tarvitaan vuorovaikutussuhde. Perusturvallisuus. Esim. Vuorovaikutuksellinen hymy ja jokeltelu 2-3kk iässä. Vierastaminen 7-9kk iässä.
- 1-2 v: oppii kävelemään ja ilmaisemaan itseään. Kiukkua, rajojen asettamista. 12-13kk erottaa sinän ja minän. 18-21kk ikäinen osaa käyttää sanaa ei tarkoituksenmukaisesti.
- 2-3 v: lapsi on rauhallisempi ja mukautuvampi. Tarkkailee, touhuaa, oppii uutta. 24-36kk ikäisellä kertovaa vuorovaikutusta.

Lapsen kehityksestä 2/2

- 3-4 v: vilkas mielikuvitus. Pettymysten ja epäonnistumisten sietämiseen tarvitsee aikuisen apua.
- 4-5 v: osaa huomioida muita entistä paremmin. Tarvitsee rohkaisua ja tukea aloitteellisuuteen, omaehtoiseen leikkiin ja sosiaaliseen sekä moraaliseen kehitykseen.
- 5-6 v: monessa asiassa itsenäinen. Kaveripiiriin tukeminen. Moraalin kehitys edelleen. Lapsi tarvitsee rohkaisua ja kiitosta hyvistä yrityksistä.
- 6-7 v: lisääntynyt itsenäisyys. Tuki, kannustaminen ja rohkaisu itsenäisyyden lisääntymisessä.

Margaret Mahler: psykologinen syntymä

- Lapsi saavuttaa oman yksilöllisyytensä kolmanteen ikävuoteen mennessä
- Kolmannen ikävuoden jälkeen lapsi samastuu samaa sukupuolta olevaan vanhempaansa ja pitää häntä roolimallina (ilmenee matkimisena ja jäljittelynä)
- Lapsi voi samastua myös muuhun läheiseen ihmiseen tai esim. tv-sarjan henkilöön
- Myönteiset samastumiskohteet ovat tärkeitä lapsen persoonallisuuden kehitykselle

Erik H. Erikson: persoonallisuuden kehitys ja kehityskriisit

- Elämän kriisit välttämättömiä ja ajavat kohti kehitystä ja muutosta
- Koko teoriassa 8 vaihetta, joista tässä käydään 4 ensimmäistä:
 - 0-1 v: luottamus vs. Turvattomuus
 - 1-3 v: itsenäisyys vs. Häpeä
 - 3-6 v. Aloitteellisuus vs. Syyllisyys
 - 6v-nuoruusikä: ahkeruus vs. alemmuus

Sosiaalistumisen prosessi

- Samastumista ja itsekontrollin kehitystä
- Yhteisön normit, arvot ja tavat opitaan
- Ympäristön palautteet tärkeitä: mitä saa tehdä, mitä ei saa tehdä
- Prosessissa lapsi oppii ymmärtämään omien tarpeiden ja ympäristön vaatimusten välistä suhdetta
- Moraalin kehitys liittyy sosiaalistumiseen: lapsi tarvitsee välitöntä palautetta oppiakseen oikean ja väärän
- Lapsen kyky hallita tunteita ja käyttäytymistä kehittyy vaiheittain (**itsesäätelytaidot**)

Itsesäätelytaidot

= kykyä säädellä omia tunteitaan ja käyttäytymistään

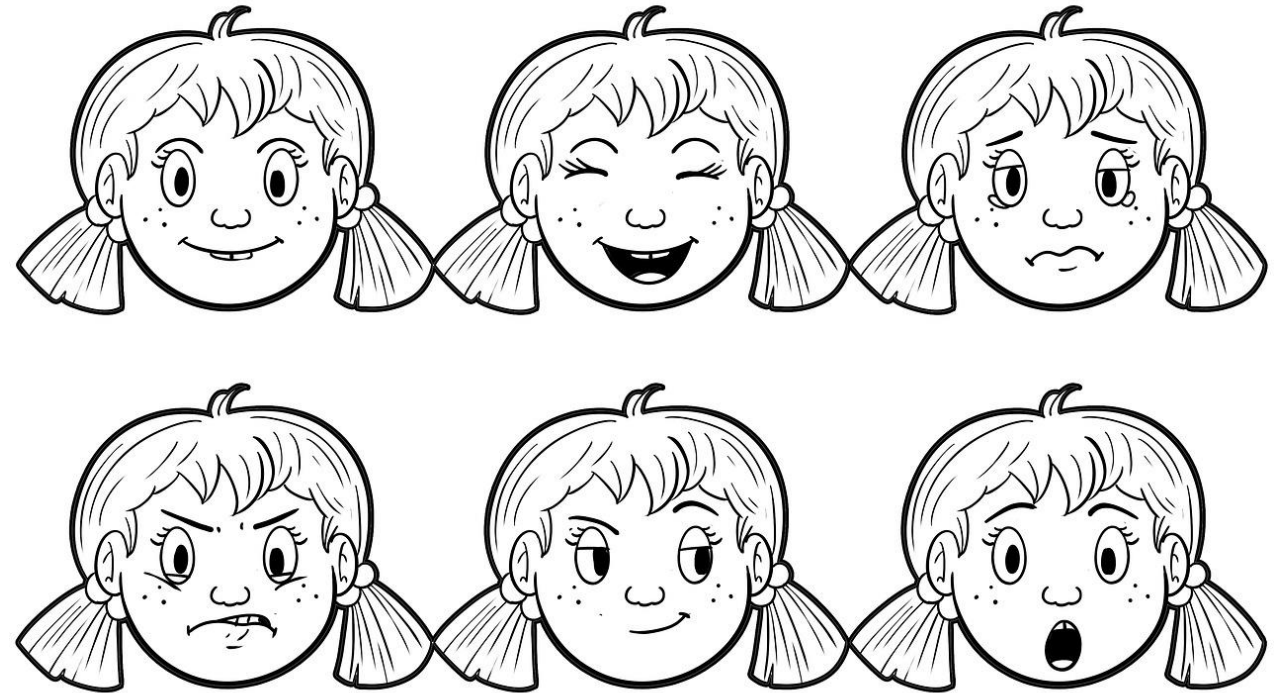
- Opitaan vuorovaikutuksessa
 - Sosiaaliset taidot vaikuttavat vuorovaikutukseen muiden kanssa
- Mitä pienempi lapsi, sitä vähäisemmät taidot itsesäätelyyn
- Kehittyvät yhdessä kognitiivisen kehityksen kanssa: ajattelun kehitys, kielelliset taidot
- Kasvatus: toistuvuus, tuttuus, johdonmukaisuus, ennakoivuus

Tunnetaitokasvatus

= kykyä tunnistaa, ilmaista ja arvioida tunteita

- Päiväkoti-ikäisille on kehitetty erilaisia tunnetaitomenetelmiä
- Voidaan oppia myös ilman suunniteltua ohjelmaa

Kielen kehitys

- Tunnetaidot alkavat tunteen sanoittamisella (tämän jälkeen tulee tunteen säätely)
- Vauva viestii keholla, itkulla, liikkeillä, ilmeillä, ääntelyllä
- Kielen kehitys vaatii vuorovaikutusta, vauvan pitää saada tehdä aloitteita "jutteluun"

Eri ikäisten lasten sanavarasto

- Alle 1-vuotias osaa tavuja, reagoi omaan nimeensä
- 1-vuotias ymmärtää jo paljon puhetta ("Tule tänne"), jäljittelee muiden puhetta, tuottaa ekat sanat
- 2-vuotias ymmärtää n. 200 sanan merkityksen, ilmaisee itseään yksittäisillä sanoilla/ lyhyillä lauseilla, sanavarasto kasvaa n. 10 sanaa/pvä
- 3-5 –vuotias juttelee, loruilee, leikkii sanaleikkejä
- 6-vuotias: osaa yli 10 000 sanaa

TEHTÄVÄ: työkalupakki lasten tunnetaitojen kehittämiseen

- Etsikää netistä erilaisia menetelmiä lasten tunnetaitojen kehittämiseen.
- Listatkaa johonkin ylös, jotta voitte jatkossa työssänne hyödyntää näitä.
- Aikaa 20min.
- Tämän jälkeen käydään yhdessä läpi, mitä olette löytäneet.

Menetelmiä tunnetaitojen kehittämiseen

- Askeleittain –opetusohjelma päiväkodeissa
- Pienin askelin uusi menetelmä edelliseen
- Friends-ohjelmat
- MAPA
- Theraplay
- ART eli aggression replacement training
- Nepsy
- Aggression portaat
- Muksuoppi
- Check in, check out
- Tunnetaitojen oppitunti
- Fanni-tunnetaitosarja (<https://fannitunnetaitosarja.fi/>)

jatkuu

- Varhaiskasvatuksen käytännöt lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa: <https://www.kaypahoito.fi/nix02622>
- Koulun keinot oppimisen tueksi: <https://www.kaypahoito.fi/nix02621>

TEHTÄVÄ

- Valitse 2-3 näistä menetelmistä ja perehdy niihin paremmin. Miten voit hyödyntää menetelmiä työssäsi? Palauta tehtävä pedaan sille varattuun kansioon.